

บทที่ 2

ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและตลาดหลักทรัพย์

2.1 ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเกิดขึ้นได้เพราะการใช้เงินตราต่างประเทศในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งทำหน้าที่แลกเปลี่ยนเงินตราจากสกุลหนึ่งไปยังอีกสกุลหนึ่ง ผู้ขายเงินตราต่างประเทศอาจเป็น กลุ่มบุคคล หรือสถาบัน ที่มีความประสงค์จะเปลี่ยนเงินตราที่มีอยู่ให้เป็นเงินสกุลของตนหรือเงินตราสกุลอื่น ส่วนผู้ซื้อเงินตราต่างประเทศเป็นผู้มีหนี้สินและภาระผูกพันที่ต้องใช้เงินตราต่างประเทศในการชำระหนี้

2.1.1 หน้าที่ของตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

หน้าที่ของตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยทั่วไป มี 3 ประการคือ หน้าที่ในการโอนอำนาจซื้อ หน้าที่ในการให้เครดิต และหน้าที่ในการลดความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน

1. การโอนอำนาจซื้อ (Transfer of Purchasing Power)

การดำเนินกิจกรรมด้านการค้าระหว่างประเทศ ผู้ส่งออกสินค้าเมื่อได้รับเงินตราต่างประเทศเข้ามาจะนำมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราสกุลของตนเพื่อนำไปใช้จ่ายในประเทศ ในทำนองเดียวกันผู้ส่งสินค้าเข้า นำเงินสกุลของตนเองไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระหนี้ค่านำสินค้าเข้าความสัมพันธ์ทางด้านเงินตราและการค้าระหว่างประเทศทำให้มีการซื้อขายเงินตราเกิดขึ้น การดำเนินการซื้อขายเงินตรานี้กระทำการผ่านสถาบันการเงินที่เราเรียกว่า ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ สำหรับเครื่องมือในการโอนอำนาจซื้อประกอบด้วย การโอนเงินทางโทรเลข การโอนเงินทางไปรษณีย์ ดราฟต์ ตัวแลกเงินที่ต้องจ่ายเมื่อเห็น หรือตัวแลกเงินที่ต้องจ่ายตามกำหนดเวลา เป็นต้น นอกจากนี้ในปัจจุบันวิทยาการอิเล็กทรอนิกส์ก้าวหน้ามากสามารถโอนเงินผ่านระบบ SWIFT (Society for World wide Interbank Financial Telecommunication)

เมื่อมีการชำระเงินหรือรับเงินตามเครื่องมือในการโอนอำนาจซื้อดังกล่าวข้างต้น ทำให้มีเงินจำนวนหนึ่งไหลออกนอกประเทศ และขณะเดียวกันก็มีเงินอีกจำนวนหนึ่งไหลเข้ามาในประเทศ ทำให้เกิดการหักลบบัญชีกันขึ้น การหักลบบัญชีอาจเกิดขึ้นหลายทางพร้อมกันแทนที่จะมีเพียงสองทางกล่าวคือ เมื่อประเทศหนึ่งได้รับเงินตราต่างประเทศจากรายได้ในการส่งสินค้าออกไปยังประเทศอื่นก็สามารถชำระค่าสินค้านำเข้าจากอีกประเทศหนึ่งด้วยเงินตราต่างประเทศที่มีอยู่ได้โดยไม่ต้องนำเงินตราสกุลดังกล่าวไปแลกเปลี่ยนกันก่อน การชำระเงินด้วยวิธีนี้สามารถทำให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวมากขึ้นและมีอำนาจซื้อได้หลายทาง

2. หน้าที่ในการให้เครดิต (Credit Function)

หน้าที่ในการจัดหาเครดิตให้แก่การค้าระหว่างประเทศ ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่การทำธุรกรรมระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะต้องมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้สินเชื่อค่าสินค้านำเข้าระหว่างทางที่กำลังอยู่ระหว่างผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย ผู้ส่งออกสินค้าต้องการเครดิตเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าเพื่อทำการส่งออก ส่วนผู้ส่งสินค้าเข้าต้องการเครดิตในระหว่างที่ยังขายสินค้าให้ผู้บริโภคไม่ได้ นอกจากนี้ ความต้องการเครดิตยังเกิดขึ้นอีกในระหว่างที่สินค้ากำลังเดินทางจากผู้ส่งออกไปยังผู้ส่งเข้า หากผู้ส่งสินค้าเข้าชำระเงินเป็นเงินสดทันที หมายความว่า ผู้ส่งสินค้าใช้เงินของตนเอง หรือเครดิตจากธนาคารพาณิชย์ชำระค่าสินค้านำเข้านั้น หรือถ้าหากผู้ส่งออกสินค้าถือตัวแลกเงินที่มีกำหนดเวลาเป็นหลักประกัน หรือให้มีการเปิดบัญชีสินเชื่อ (Open Account หรือ Open Bank Credit) แก่ผู้ซื้อแสดงว่า ผู้ส่งออกเป็นผู้ให้เครดิตค่าสินค้านำเข้าออก

การเลือกให้เครดิตแก่สินค้าที่กำลังเดินทางระหว่างประเทศนั้น มีปัจจัยช่วยตัดสินใจได้แก่ อัตราดอกเบี้ยหรืออัตราซื้อลดตัวเงินในประเทศที่เกี่ยวข้อง และความเสี่ยงในการถือเงินสกุลต่างประเทศ

ในกรณีที่ไม่มีใครเต็มใจที่จะเสี่ยงภัยด้วยการซื้อเงินตราต่างประเทศ ผู้ส่งสินค้าเข้าจะต้องเป็นผู้ให้เครดิตสินค้านั้น กล่าวคือ ผู้ส่งสินค้าออกจะทำการขายลดตัวเงินให้กับธนาคารของคนทันทีที่ได้รับตัว ธนาคารผู้ซื้อลดตัวเงินจะทำการขายช่วงลดตัวเงินนั้นทันทีในตลาดเงินของประเทศผู้ส่งเข้า แล้วนำเงินตราต่างประเทศนั้นไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลของตน ส่วนผู้รับช่วงซื้อลดไว้จะนำตัวเงินนั้นไปขึ้นเงินสดกับธนาคารผู้ส่งเข้าเมื่อตัวเงินครบกำหนด นอกจากนี้อัตราซื้อลดตัวแลกเงินในตลาดเงินตราต่างประเทศยังต่ำ ย่อมเป็นเครื่องชักจูงให้ผู้ส่งสินค้าออกของประเทศอื่นนำตัวแลกเงินไปขายลดในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศนั้น

ปัจจุบันหน้าที่การให้เครดิตในระหว่างการค้าของตลาดการเงินระหว่างประเทศได้ลดน้อยลงมากเนื่องจากส่วนหนึ่งของการค้าระหว่างประเทศมักใช้ตัวเงินที่จ่ายทันทีเมื่อเห็นเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในการถือเงินตราระหว่างประเทศ

3. หน้าที่การลดความเสี่ยง (Hedging Function)

หากมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนไว้ตายตัวโดยไม่มีการควบคุมการปริวรรตเงินตรา นักธุรกิจอาจใช้เงินสกุลใดก็ได้โดยไม่มีการเสี่ยงภัย และจะมีการแลกเปลี่ยนระหว่างกันโดยไม่มีการเสียผลประโยชน์ แต่อัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ผู้มีสินทรัพย์และหนี้สินที่เป็นเงินสกุลต่างประเทศย่อมมีความเสี่ยงที่จะขาดทุน ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสามารถที่จะช่วยป้องกันความเสี่ยงนี้ได้ ด้วยการให้ความสะดวกในการซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น ผู้ที่จะได้รับชำระเงินตราต่างประเทศในอนาคต สามารถป้องกันความเสี่ยงอันเกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนลดต่ำลง ด้วยการทำสัญญาจะขายเงินตราต่างประเทศที่จะได้รับนั้น เพื่อแลกเอาเงินตราสกุลของตนในวันหนึ่งข้างหน้า ด้วยอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดไว้ตายตัวหากเมื่อครบกำหนดจ่ายเงิน อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงจะผันผวนไปมากน้อยเท่าใด อัตราที่ใช้ตามสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าคงเป็นไปตามสัญญาเดิมทุกประการ

ธนาคารพาณิชย์ที่ดำเนินกิจการทางด้านเงินตราต่างประเทศ สามารถควบคุมข้อผูกมัดต่างๆ ด้วยวิธีการทำ Swap Operation ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ขายเงินตราต่างประเทศที่เข้ามาและยังไม่จำเป็นต้องใช้ในขณะนั้นทันทีในตลาด การซื้อขายเงินตราต่างประเทศจำนวนเดียวกันนั้นล่วงหน้าในวันหนึ่งวันใดที่จะต้องส่งมอบเงินตราต่างประเทศนั้นคืนไป หรือในกรณีที่ทำสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศจำนวนหนึ่งไว้ล่วงหน้า อาจทำสัญญาขายล่วงหน้าเงินจำนวนนี้อีกต่อหนึ่งก็ได้ เป็นวิธีที่นิยมกันมากเพื่อหลีกเลี่ยงผลของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อครบกำหนดซื้อหรือส่งมอบเงินจำนวนดังกล่าว

2.1.2 องค์ประกอบของตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

1. ผู้มีบทบาทสำคัญในตลาด มีอยู่ 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทนายหน้าค้าเงิน (Broker) หน่วยธุรกิจร้านค้าทั่วไป และธนาคารกลาง โดยที่
 - ธนาคารพาณิชย์ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในฐานะที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเงินตราต่างประเทศผลตอบแทนของธนาคารในฐานะตัวกลาง คือผลกำไรที่เกิดจากความแตกต่างของอัตราเสนอซื้อ (bid) กับอัตราเสนอขาย (offer) นอกจากนี้ กรณีที่มีปริมาณการเสนอซื้อและเสนอขายแก่ลูกค้าของตนมีปริมาณไม่เท่ากันจะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีระดับเงินตราต่างประเทศไม่สมดุล ธนาคารจำเป็นต้องมีการติดต่อซื้อ

ขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารอื่นหรือธนาคารกลาง เพื่อให้ฐานะเงินตราต่างประเทศอยู่ในระดับสมดุล สรุปได้ว่าธนาคารพาณิชย์เข้ามามีบทบาทสำคัญ 3 ประการคือ

- ก. เพื่อให้บริการที่ดีแก่ลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- ข. เพื่อบริหารฐานะเงินตราต่างประเทศของตนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเพียงพอต่อปริมาณความต้องการของลูกค้า
- ค. ธนาคารมีรายได้ในรูปแบบของค่าธรรมเนียม ผลต่างของอัตราซื้อและอัตราเสนอขายเงินตราต่างประเทศ
 - บริษัทนายหน้าค้าเงิน มีฐานะเป็นตัวกลางในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในตลาดระหว่างธนาคาร โดยทำหน้าที่เป็นผู้ค้าส่งเงิน (Wholesaler) ซึ่งจะคอยเป็นตัวกลางติดต่อกับธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทข้ามชาติต่างๆ โดยตรง สำหรับผลตอบแทนที่ได้รับคือค่าธรรมเนียม ซึ่งกำหนดอัตราตามปริมาณการซื้อขาย และจะแตกต่างกันไปตามแต่ละตลาด
 - หน่วยธุรกิจและลูกค้าทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก นักลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ และกลุ่มนักเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เป็นต้น ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความจำเป็นต่อหน่วยธุรกิจกลุ่มนี้มาก เพราะเงินตราแต่ละสกุลได้ใช้อย่างจำกัดในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น และเพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนอีกด้วย
 - ธนาคารกลางและหน่วยงานรัฐบาล เช่น กระทรวงการคลังมีบทบาทในตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในการควบคุมดูแล จัดหาหรือกำจัดเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเพื่อสร้างผลกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลของตนมิให้มีการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ และควบคุมตลาดและอัตราแลกเปลี่ยนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนส่วนรวมของประเทศชาติ

2. วิธีการซื้อขายในตลาด จำแนกได้ 3 วิธีคือ การซื้อขายทันที การซื้อขายล่วงหน้า การซื้อขายเงินตราทั้งสองสกุลพร้อมๆกัน โดยที่

- การซื้อขายทันที (Spot Transaction) เป็นการซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่มีการส่งมอบเงินในวันที่มีการทำสัญญา หรือภายในระยะเวลา 2 วันทำการ เป็นการให้ผู้ซื้อและผู้ขายมีเวลาเตรียมตัวเพื่อรับหรือจ่ายเงิน และเพื่อขจัดปัญหาที่แต่ละประเทศมีเวลาไม่ตรงกัน สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนนั้น ธนาคารพาณิชย์จะประกาศอัตราแลกเปลี่ยนเป็นรายวัน การซื้อขายประเภทนี้

เป็นวิธีการที่ใช้มากที่สุดและง่ายที่สุด ตลาดที่ทำการซื้อขายทันทีเรียกว่าตลาดซื้อขายทันที (Spot Market) และอัตราที่กำหนดในการซื้อขายทันทีเรียกว่า อัตราแลกเปลี่ยนทันที (Spot Rate)

- การซื้อขายล่วงหน้า (Forward Transaction) เป็นการทำสัญญาซื้อขายเงินตราที่มีกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนไว้แน่นอนในวันทำสัญญา แต่การส่งมอบเงินจะเกิดขึ้นเมื่อครบกำหนดในสัญญา ระยะเวลาล่วงหน้าอาจจะเป็น 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน หรือมากกว่านั้นตามแต่ผู้ซื้อขายจะตกลงกัน ตลาดที่ทำการซื้อขายล่วงหน้าเรียกว่าตลาดล่วงหน้า (Forward Market) อัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดในการซื้อขายล่วงหน้าเรียกว่า Forward Rate และสัญญาที่กระทำขึ้นเพื่อเป็นข้อผูกพันในการส่งมอบเงินตราเรียกว่า Forward Contract

- การซื้อและขายเงินตราพร้อมๆกัน (Swap Transaction) เป็นการเสนอซื้อและขายเงินตราต่างประเทศพร้อมๆกัน แต่ระยะเวลาส่งมอบต่างกัน โดยอาจจะเป็นการเสนอซื้อทันทีและเสนอขายล่วงหน้า หรือเสนอซื้อล่วงหน้าแล้วเสนอขายล่วงหน้าด้วย หรือเสนอขายทันทีแล้วเสนอซื้อล่วงหน้า เป็นต้น การทำ Swap Transaction ทุกครั้งไม่มีผลทำให้ฐานะเงินตราต่างประเทศสุทธิ (Net Exchange Position) เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปริมาณการซื้อขายเงินตราทันทีจะถูก covered โดยปริมาณการซื้อขายเงินตราในตลาดล่วงหน้าตามลำดับ สำหรับ Swap Rate ไม่ใช่เป็นอัตราแลกเปลี่ยนโดยตรง แต่เป็นจำนวนบวกหรือลบจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ผู้ทำการค้าเงินนำมาคิดตัดสินใจว่าจะทำการซื้อหรือขายเงินตรา

2.1.3 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว

ในช่วงปี ค.ศ. 1973 ได้เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันขึ้นเป็นครั้งแรก เกิดภาวะเงินเฟ้อโดยทั่วไป ภาวะเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ถดถอยลง เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองประเทศกำลังพัฒนาประสบกับปัญหาการขาดดุลการชำระเงินเพราะต้องนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศจำนวนมาก ซึ่งการเกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศต่างๆ ไม่สามารถกลับไปใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ ทำให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ต้องใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวหรือเปลี่ยนแปลงได้ การปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวนี้สามารถกระทำได้ 3 ลักษณะคือ

1. อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวโดยอิสระ (Independent Floats Exchange Rate) ระบบนี้ประเทศเจ้าของเงินจะปล่อยให้ค่าของสกุลเงินตราของตนลอยตัวได้โดยอิสระ ไม่ผูกค่าเสมอภาคไว้ตายตัวกับเงินสกุลหลักหรือสินทรัพย์ที่มีค่ามาตรฐานอื่นๆ การปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวสามารถกระทำได้ 2 ลักษณะคือ

ก. การลอยตัวโดยเสรี (Free or Clean Floats) การลอยตัวแบบนี้ จะปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปตามอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลของประเทศนั้นๆ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะปรับตัวเข้าสู่สมดุลโดยกลไกของตลาดการเงินระหว่างประเทศ ดังนั้นรัฐบาลไม่ต้องสะสมเงินทุนสำรองไว้เป็นจำนวนมาก

ข. การลอยตัวภายใต้การควบคุม (Managed or Dirty Floats) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบนี้จะไม่เป็นไปตามกลไกของตลาดเงินตราต่างประเทศ รัฐบาลจะเข้าไปแทรกแซงเพื่อให้อัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพ เช่น เมื่อประเทศมีดุลการชำระเงินเกินดุล ปริมาณเงินตราต่างประเทศจะมีมากทำให้อัตราแลกเปลี่ยนลดต่ำลง รัฐบาลก็จะเข้าไปซื้อเงินตราต่างประเทศเก็บไว้เท่ากับเป็นการเพิ่มอุปสงค์เงินตราต่างประเทศและลดอุปทานในเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศก็จะสูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าประเทศมีดุลการชำระเงินขาดดุล ปริมาณเงินตราต่างประเทศมีน้อย ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสูงขึ้น รัฐบาลก็จะนำเงินตราต่างประเทศออกมาขายเท่ากับว่าเป็นการเพิ่มอุปทานของเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนก็จะลดต่ำลง

2. อัตราแลกเปลี่ยนที่ลอยตัวร่วมกัน (Joint or Group Floating Rate) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบนี้เป็นการลอยตัวภายใต้การแทรกแซงร่วมกันของประเทศที่มีข้อตกลงร่วมกัน เช่น ประเทศสมาชิกของประเทศประชาคมเศรษฐกิจแห่งยุโรป (EEC)

2.2 ตลาดหลักทรัพย์

2.2.1 ประวัติการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์

ในสมัยโบราณ พ่อค้า โดยเฉพาะผู้ที่ค้าขายกับต่างประเทศ จะมาพบกัน ณ สถานที่กำหนดเพื่ออำนวยทุนซึ่งกันและกัน ผู้ที่มีเงินก็ให้ผู้ที่ต้องการกู้ได้กู้ยืม โดยมีเอกสารการกู้ยืมเป็นหลักฐาน เช่น ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 16 พ่อค้าจากเมืองเจนัว และกรุงเวนิสต่างมีที่พบปะในประเทศเบลเยียม ที่บริเวณถนนหน้าของคหบดีชื่อนาย Vander Buerse และด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของคำว่า Bourse ซึ่งใช้แทนคำว่าตลาดหุ้น (Stock Exchange) ในยุโรป หรือที่เรียกกันว่าตลาดหลักทรัพย์ในปัจจุบัน

ตลาดหลักทรัพย์ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก คือ Paris Bourse ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1681 หรือกว่า 850 ปีมาแล้ว แต่ไม่ใช่เป็นการซื้อขายในตลาดหุ้นอย่างแท้จริง แต่เป็นการซื้อขายเอกสารหนี้สินอื่นๆ รวมถึงสินค้าด้วย ส่วนตลาดหลักทรัพย์ที่ทำธุรกิจอย่างจริงจังในลักษณะของตลาดหุ้น

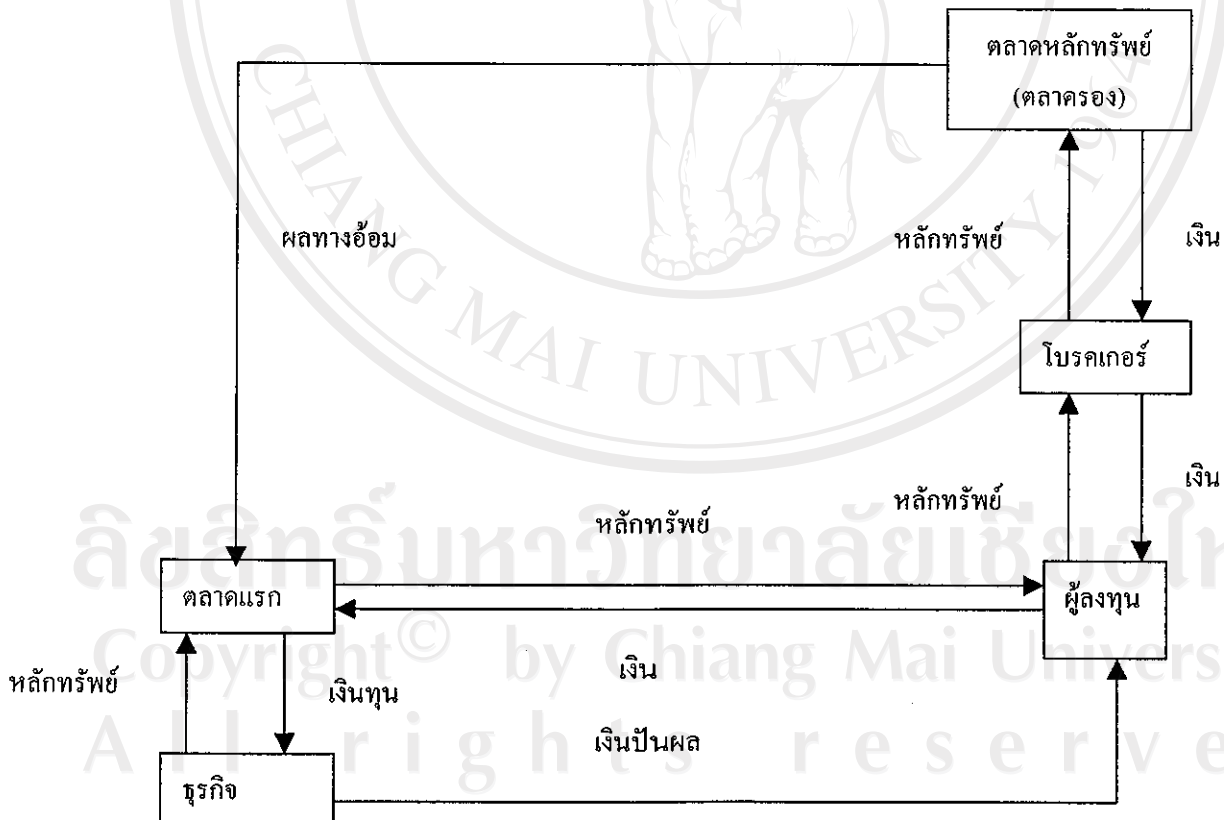
ได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์ในกรุงอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเริ่มทำธุรกิจในปี พ.ศ. 2145 แต่กว่าตลาดหลักทรัพย์ของอัมสเตอร์ดัมจะพัฒนาเป็นตลาดที่เข้มแข็งก็ได้ใช้เวลาประมาณร้อยปี

2.2.2 องค์ประกอบของตลาดหลักทรัพย์

การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์จะมีองค์ประกอบสำคัญ 4 อย่าง โดยความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 แสดงได้ดังรูป 2.1 ซึ่งประกอบไปด้วย

- (1) ตลาดหลักทรัพย์
- (2) บริษัทสมาชิกหรือบริษัทนายหน้า
- (3) หลักทรัพย์
- (4) ผู้ลงทุน

รูปที่ 2.1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในตลาดหลักทรัพย์

จากรูปที่ 2.1 จะพบว่าตลาดหลักทรัพย์จำแนกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ ตลาดแรกซึ่งเป็นตลาดที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ออกใหม่ กล่าวคือ เมื่อธุรกิจมีความประสงค์จะหาเงินทุนหรือระดมเงินทุนจากประชาชน ธุรกิจนั้นจะนำหลักทรัพย์ใหม่มาจำหน่ายในตลาดแรก เมื่อผู้ลงทุนมาซื้อและจ่ายเงินให้แก่ธุรกิจผู้ออกหลักทรัพย์ก็จะได้รับหลักทรัพย์ไว้ในครอบครอง ส่วนเงินทุนจะไหลไปสู่ธุรกิจผู้ออกหลักทรัพย์นั้น ธุรกิจก็จะนำเงินที่ได้ไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจพร้อมกับจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ลงทุน อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ลงทุนได้รับหลักทรัพย์ดังกล่าวมาแล้ว ถ้ามีความต้องการเงินทุนคืนก็สามารถจะนำหลักทรัพย์ดังกล่าวไปขายให้กับผู้สนใจในตลาดรอง แต่การขายจะต้องทำผ่านบริษัทสมาชิกหรือบริษัทนายหน้าเท่านั้น โดยบริษัทสมาชิกจะได้รับค่านายหน้าหรือค่าธรรมเนียม (Commission) เป็นการตอบแทน เงินที่ผู้ลงทุนได้รับจากการขายหลักทรัพย์จะเท่ากับราคาที่ได้หักค่าธรรมเนียม ซึ่งถ้าได้มากกว่าต้นทุนของหลักทรัพย์ก็จะเกิดกำไร แต่ถ้าได้ต่ำกว่าก็จะขาดทุนจากการขายหลักทรัพย์ สำหรับตลาดรองเมื่อมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ขายก็จะมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ซื้อ เงินที่จ่ายค่าซื้อก็จะเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุน ซึ่งรูปแบบการซื้อขายในตลาดรองก็จะเป็นวัฏจักรวนเวียนอยู่อย่างนี้ตลอดเวลา ถ้าหลักทรัพย์นั้นมีความคล่องตัวมากในตลาดเองก็จะทำให้ธุรกิจที่เป็นผู้ออกหลักทรัพย์นั้นๆ เกิดความคล่องตัวในการจัดหาเงินทุนและสามารถที่จะออกหลักทรัพย์เพิ่มเติมได้อีกถ้ามีความจำเป็นต้องใช้เงินทุนอีก

2.3 ประโยชน์ของตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและตลาดหลักทรัพย์

ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและตลาดหลักทรัพย์ต่างก็มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจมากมายหลายประการ ซึ่งพอจะสรุปได้เป็นหลักใหญ่ๆ ได้แก่

1. ทำให้ประเทศประสบความสำเร็จทางการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะตลาดทั้งสองเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินออกไปสู่กิจการต่างๆ ด้านการลงทุน ที่ก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการ การจ้างงานและรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งในภาครัฐและเอกชน และในที่สุดประเทศก็จะได้รับการพัฒนามากขึ้น

2. การจัดสรรทรัพยากรการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีเงินไหลเวียนมาจากประเทศที่มีเงินเหลือใช้ชั่วคราว ไปสู่ประเทศที่ต้องการใช้เงิน ทำให้เงินทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ โดยอาจจะอยู่ในรูปของการให้กู้ยืม หรือการลงทุน โดยที่การเคลื่อนย้ายเงินและการลงทุนระหว่างประเทศหรือการลงทุนข้ามชาติ โดยปกติเงินทุนจะไหลไปสู่การลงทุนที่ให้ผลตอบแทนดี ทั้งที่อยู่ในรูปแบบของดอกเบี้ย รายได้หรือผลกำไร ทำให้เกิดการใช้จ่ายเงินและการลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทำให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น เมื่อตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราและตลาดหลักทรัพย์ก่อให้เกิด การลงทุน การจ้างงาน และการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้และมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved